

תורה ומדינה הלכה למעשה - יחסנו לגויים המאמינים בדתות הנצרות והאיסלם

ראשי פרקים

1. היחס לחגי עכו"ם והנוצרים והמסחר עמהם בימים אלו
2. הגדרת הנצרות כע"ז
3. לא ישמע על פיך - איסור הזכרת שמות ע"ז נוצריים ובכלל
4. שימוש בתאריך לועזי (הנוצרי)
5. איסור כניסה לכנסיות ומגזרים
6. המצווה להרוס בתי ע"ז בימינו
7. החמרה בדיני ע"ז בא"י יותר מבחו"ל
8. הגדרת האיסלם כע"ז בא"י ובחו"ל

1. היחס לחגי עכו"ם והנוצרים והמסחר עמהם בימים אלו

המשנה הפותחת את מסכת עבודה זרה אומרת, שישנו איסור לקיים קשרי מסחר עם עובדי ע"ז בחגים שלהם וכן שלושה ימים לפניהם, שמא יודה עובד ע"ז לאליל שלו על ההצלחה במסחר, ונמצא שהאדם מישראל מסייע בדרך זו לעובד האלילים לעבור על איסור ע"ז. איסור מסחר למשך זמן רב עם הגויים, מעמיד מצב בלתי אפשרי כמעט, בעת ישיבת עם ישראל בגלויותיו השונות, כאשר כל המסחר כמעט היה גם עם הגויים, מפאת הישיבה בתוך מדינותיהם. מפאת קושי זה, ניסו הפוסקים למצוא התירים, למרות הדין הבסיסי המובא במשנה הנ"ל, לסחור עם גויים אפילו בחגיהם, וכ"ש בימים שלפני ואחרי חגיהם. הראשונים בעסקם בסוגיה זו מנסים למצוא היתר לסחור עם הגויים, ע"פ הגמ' במסכת חולין, לפיה עובדי ע"ז של ימינו (היינו של ימי הגמ' והלאה במשך הדורות), אינם עובדי ע"ז, אלא כדברי הגמ' "מעשה אבותיהם בידיהם". הראשונים ניסו לפרש את דברי הגמ' באופנים שונים, הנראים במבט ראשון כחולקים אלו על אלו. הב"י מביא את דברי הרשב"א, לפיהם עובדי הע"ז לא נחשבים כלל עובדי ע"ז בימינו. נראה גם מדבריו, שהעבודה זרה אותה הם עובדים, אינה נחשבת כלל ע"ז, כי אינם יודעים לעבוד אותה, כמו אבות אבותיהם בדורות הקודמים. לעומת זאת מדברי הר"ן, וכן מדברי הר"ד נראה, שהעבודה זרה הינה אכן אותה עבודה זרה כמו בימי אבותיהם, אולם עובדי הע"ז החל מדורות שבגמ' והלאה, אינם אדוקים כל כך בעבודתם, אלא מעין אותם הקרויים בדת היהודית "מסורתיים". ממילא במצב זה, אין חשש לסחור עמהם משום שלא סביר שילכו ויודו לאליל שלהם על כך שהצליחו בעסקיהם, משום שאינם מאמינים כל כך בע"ז שלהם. על בסיס יסוד דברי הראשונים הללו, פוסק השו"ע שכיום מותר לסחור עם הגויים לפני חגיהם, ואפילו בחג עצמו. הרמ"א מוסיף, שלמרות ההיתר המובא ע"י הראשונים בדין זה, ראוי לכל הפחות שלא לשמוח עמהם בחגיהם, ולא לשמח אותם בדברים הקשורים לחגיהם, כאשר הדבר אינו נצרך. ע"פ דברים אלו, ובצרוף ההבנה שתבואר בהרחבה בהמשך דברינו, שבאופנים מסוימים ודאי הנצרות נחשבת כע"ז. בפרט שהרמ"א בהתייחסותו לכך שראוי עד כמה שניתן שלא לשמח ולשמוח עם עובדי ע"ז ביום חגיהם במקום שאין צורך לכך, מביא דוגמא לדבריו את חגי הנוצרים המוכרים (ראש השנה שלהם וכדומה), נראה בבירור שאין לאחל איחולים לגוים ולשלוח מתנות מיוחדות לחגים אלו, או כל מעשה המציינ חגים אלו, אפילו כאשר אינו חוגג עמהם בפועל, אלא רק מאחל להם חג שמח וכדומה. בפרט הדבר חמור כאשר כיום נפוץ יותר ויותר הנוהג, לפיו יהודים חוגגים חגים נוצריים מרצונם החופשי, או מרימים כוסית לרגל השנה האזרחית החדשה, מעשים שיש בהם סרך עבודה זרה של ממש, כפי שיבואר בהמשך. הגמ' האומרת שהגויים אינם עובדי ע"ז, אלא מנהג אבותיהם בידיהם, מוסיפה פרט תמוה בדבריה ואומרת, שדווקא בחו"ל אינם נחשבים עובדי ע"ז, משמע שבארץ ישראל נחשבים הם כעובדי ע"ז. יש לעיין מהי הסיבה שבארץ ישראל נחשבים הגויים כאדוקים יותר בע"ז, מאחיהם שבחו"ל.

2. הגדרת הנצרות כע"ז

הגמ' בע"ז העוסקת בגדרי האיסור לסחור עם עובדי ע"ז בחגיהם, אומרת מפורשות שהנצרות גם היא הינה ע"ז לכל דבר ועניין, וממילא אסור לסחור עם הנוצרים בחגיהם. הרמב"ם מביא דין זה להלכה ואומר במפורש, שהנוצרים הינם עובדי ע"ז. הפוסקים מתייחסים באופן עקרוני בעסקם בהגדרת הנצרות כע"ז, לכך שהנצרות מוגדרת כע"ז בשיתוף. המקור לגדר מיוחד זה, נובע מהגמ' בסנהדרין האומרת, שבחטא העגל עבדו עם ישראל עבודה זרה קלה יותר, מפני שהיא הייתה ע"ז בשיתוף. היינו שיתפו אמונה באל אחד - הקב"ה עם אמונה באתו עגל. לעומת דעה

זו, המובאת בשם רבי יוחנן בגמ' שם, אומר רשב"י שגם מי שעובד ע"ז בשיתוף נעקר מן העולם ודינו חמור ככל ע"ז. המהרש"א מסביר בדבריו, שלכל הדעות ע"ז גמורה הינה חמורה יותר מאשר ע"ז בשיתוף. המחלוקת בגמ' עוסקת בשאלה, האם ע"ז בשיתוף, למרות שחמורה פחות, נחשבת עדיין כע"ז לכל דינה, או שמא הינה קלה יותר לעניינים מסוימים. נראה שהגמ' בע"ז, שע"פ פסק הרמב"ם, נקטה להלכה במחלוקת הנ"ל כדעת רשב"י, אשר לדבריו ע"ז בשיתוף הינה ע"ז לכל דבר ועניין. למרות שכך נראה מדברי הגמ' באופן מובהק, מהתוספות אשר מובא מספר פעמים בש"ס עולה, כי ע"ז בשיתוף, כיוון שהינה קלה יותר מע"ז גמורה, אכן אסורה לישראל, אך כיוון שדינה קל יותר מע"ז גמורה, לגויים מותר יהיה לעבוד ע"ז בשיתוף. ע"פ הבנה זו בתוספות עולה, באופן מובהק שלא כדברי הגמ' הנ"ל, לפיהם הנצרות, שהינה ע"ז בשיתוף, הינה ע"ז לכל דבר ועניין. דברי התוספות בעניין זה מובאים בדבר האיסור לעשות שותפות עם עובד ע"ז, שמא יתחייב לו שבועה וישבע לו בשם ע"ז שלו, דבר האסור ע"פ הפסוק "ושם אלוהים אחרים לא תזכירו". על כך אומרים התוספות, שעם נוצרים מותר לעשות שותפויות, משום שמותר להם להישבע, מפני שלגויים ע"ז בשיתוף מותרת. המנחת חינוך מסביר באופנים שונים, מדוע לדעת התוספות ג"כ ע"ז בשיתוף הינה ע"ז גמורה, ואוסרה גם לגויים כדעת הרמב"ם וכהכרעת הגמ' בע"ז, ורק בענייני שבועה מותר להשיב ע"ז שולו. אולם לפי פשט דברי התוספות, וכן מדבריהם שהובאו להלכה ע"י הרמ"א, הש"ך ואחרונים נוספים, נראה שאכן לדעת התוספות ע"ז בשיתוף אינה אסורה לגויים כלל, הן בענייני שבועה, והן ביחס לשאר דיני ע"ז. הבנה זו לכאורה סותרת כאמור את דברי הגמ' המפורשים בע"ז, לפיהם הנצרות, שהינה ע"ז בשיתוף, נחשבת ע"ז לכל דבר ועניין. נראה לומר שהתוספות גם לפי הבנת הש"ך, אינם חולקים על הרמב"ם והגמ'. הגמ' בע"ז, ממנה עולה כי הנצרות הינה ע"ז לכל דבר ועניין, עוסקת בכל ההלכות הנוגעות לאדם מישראל. כלפי אדם זה, גם לדעת התוספות, ע"ז בשיתוף הינה אסורה לחלוטין. אכן ניתן לראות בבירור, שגמ' זו עוסקת באיסור מסחר עם העכו"ם, היינו איסור שהינו ביחס לאדם היהודי, ולכן בצדק אומרת הגמ', ומביא הרמב"ם להלכה, שהנצרות הינה ע"ז, היינו ביחס לאיסורים השייכים לאדם מישראל. לעומת זאת בעניין האיסור לגרום להישבע בשם בע"ז, ניתן בהחלט להבין שעיקר האיסור הינו ביחס לגוי עצמו, וממילא אומרים התוספות ע"פ הש"ך, שאין בכך איסור ע"ז, משום שכיוון שמדובר בהכשלתו של הגוי, הוא כלל לא אסור בע"ז בשיתוף. לעומת הבנת הש"ך, המנחת חינוך מתאמץ להסביר את התוספות כדעת הרמב"ם משום שלהבנתו, מציאות בה אדם יהודי גורם לגוי להישבע, אינה אסורה כלפי הגוי, אלא כלפי היהודי עצמו. ממילא ביחס אליו הנצרות וע"ז בשיתוף, הינה ע"ז לכל דבר ועניין, ולכן אסור לגרום לו להישבע. כתוצאה מכך מסביר המנחת חינוך את התוספות באופן אחר, שלא כפשוטו. ע"פ יסוד זה ניתן גם להסביר, את מה שנראה כמחלוקת ראשונים המובאת לעיל בדבר השאלה, האם המושג "מעשה אבותיהם בידיהם" המובא בגמ', כוונתו לכך שע"ז אינה ע"ז כלל כדברי הרשב"א, או שמא הינה ע"ז לכל דבר ועניין, אלא שאין העובדים בה אדוקים כדעת הר"ן. ביחס לגויים ניתן להביט באופן יותר סלחני כלפי ע"ז שלא עובדים אותה כמו בעבר, שהיא ברמת חומרתה מעין ע"ז בשיתוף, היינו פחותה בערכה, ולכן נחשב הדבר כאילו הע"ז התבטלה לחלוטין ואינה קיימת. אולם ביחס לעם ישראל, כל ע"ז באשר היא, נחשבת ע"ז. וכשם שהשיתוף אסור לאדם מישראל מכל וכל, כך ע"ז שעובדים אותה באופן פחות אדוק נחשבת ע"ז לכל דבר ועניין. לכן ביחס לע"ז שעובדים אותה בפחות אדיקות, לא ניתן לומר שאינה נחשבת ע"ז כלל. אלא יש לומר שמכיוון שאין הם עובדים אותה באדיקות, למרות שחומרתה הע"ז נותרת בעינה, החשש שמא ילך ויודה לאלוהיו הינו קטן יותר, ומסיבה זו מותר לסחור עמו. ע"פ יסוד זה לא ניתן להקל בהשתתפות במסיבות בחגי הנצרים, ובאיחולי חג שמח ושנה טובה להם, מפאת העובדה שמדובר רק בע"ז בשיתוף. שהרי כיוון שמדובר באדם יהודי העושה מעשים אלו, מבחינתו עבודה זרה בשיתוף הינה ע"ז לכל דבר ועניין. על דברי הרמב"ם בהגדרתו את הנוצרים כעובדי ע"ז גמורים יש לתמוה את שתמהנו לעיל, שמדבריו עולה שהאיסור לסחור עם הנוצרים הינו בא"י בלבד. לכאורה ניתן לשאול, מה מיוחד בנוצרים שבא"י שהינם עובדי ע"ז יותר מאחיהם שבחו"ל. נראה שמבחינה היסטורית קשה מאוד לטעון שלאורך כל הדורות הנוצרים שבא"י היו אדוקים יותר מאשר אחיהם שבחו"ל. בפרט שבתקופות מסוימות, כלל לא היו נוצרים בא"י, ובקושי היו אנשים בארץ הקודש בכלל.

3. לא ישמע על פיד- איסור הזכרת שמות ע"ז נוצריים ובכלל

האיסור המובא בגמ' לגרום לגוי להישבע בשם ע"ז שולו, עומד כאמור על יסוד הפסוק "ושם אלוהים אחרים לא תזכירו ולא ישמע על פיד". מפסוק זה לומדת הגמ' ג"כ, שאסור להזכיר כלל שמות של ע"ז אפילו בדרך אגב. לכן אומרת הגמ', שאסור לאדם לומר לחברו שימתין לו בצד ע"ז וכדומה. מכיוון שהנצרות הינה ע"ז האסורה לכל פחות לעם ישראל, דבר המוסכם לכל הדעות, ממילא יש לאיסור זה השלכה כבדה מאוד על חיינו. משום שע"פ דין זה, אסור להזכיר שם של כנסיות מנזרים וכדומה, אפילו רק כהזכרה בדרך אגב. בלא קשר לע"ז כלל. מצאנו מספר הקלות באיסור זה המובא בגמ' ובפוסקים. הגמ' אומרת שכל ע"ז שמוזכרת בתורה מותר להזכיר את שמה, אחרת, אם היה אסור הדבר, לא הייתה מוזכרת בתורה. הסיבה לכך אומר בעל היראים הינה, שמן הסתם עבודה זרה זו נתבטלה כליל מן העולם, ולכן אין בהזכרת שמה כל איסור. ע"פ דברים אלו עולה כי אם ידוע שמדובר בע"ז שהתבטלה כליל מן העולם מותר להזכירה, משום שאינה נחשבת עוד ע"ז שהרי

אינה קיימת כלל. ע"פ עקרון זה מוסיף היראים ואומר, שכל ע"ז שמקור שמה הינו בשם של אנשים וחפצים, ואינה שם מובהק של ע"ז שאין בו כל שימוש אחר מלבד הע"ז, אין בהזכרת שמה אזכור מובהק של ע"ז, שהרי שמה דומה, ולעיתים שם זהה לחלוטין, לשמות בני אדם וכדומה, ולכן מותר להזכירה. ע"פ יסוד זה מובא בדברי החוות יאיר ואחרונים נוספים, שמותר להזכיר שמו של אותו האיש (יש"ו), משום ששמו אינו מובהק לעבודה זרה, אלא כשמות אנשים, ואף כיום ישנם כאלו שזהו שמם וכינויים. לכן מותר יהיה גם להזכיר שמות של כנסיות וכדומה, שברוב המוחלט של המקרים, לא מדובר בשמות מובהקים לע"ז, אלא בשמות רגילים לחלוטין, שהנוצרים נתנו להם יחס של כבוד, אך אין יכולים במעשיהם, להפוך שם זה או אחר לאסור בשימוש, אחר שמקורו בשם של חול ולא של ע"ז. כמוכן שאם ישנה כנסיה או ע"ז אחת בעולם, בה ישנו מקדש או שם של ע"ז שהינו שם מובהק של ע"ז, אסור יהיה להזכירו אלא ע"י שינוי אותיות. בנוסף לכך נראה מדברי הפוסקים, שגם אם מותר להזכיר שמו של אותו האיש ושאר כנסיות וכדומה, ראוי להימנע ככל הניתן מלהזכיר שמות אלו בלא צורך, כחלק מהמגמה הכללית שתאמר בדברינו לקמן, להתרחק ככל הניתן מע"ז. לכן ראוי להימנע מהזכרת שמם של שמות הקשורים לנצרות באופן ישיר, אך בשעת הצורך ניתן לאמרם.

4. שימוש בתאריך לועזי (הנוצרי)

דין נוסף העולה מן הפסוק "ושם אלוהים אחרים..." , אותו הביאו האחרונים, הינו השימוש הנפוץ מאוד בימינו בתאריך הלועזי, שלמעשה מונה ללידתו של אותו האיש, אשר עשו אותו לאלוה. אמנם הרב עובדיה יוסף מוכיח באריכות בתשובה בנושא, שע"פ מקורותינו לפיהם אדם זה היה תלמידו של רבי יהושע בן פרחיה, לא יתכן שאכן אותו האיש נולד בתאריך המיוחס לו, אולם מודה גם הרב עובדיה, שכוונתם של מתקני לוח השנה הנוצרי הינה, להזכרת אותו האיש והאדרתו. ע"פ דין זה מבאר המהר"ם שיק, שהשתמש בספירה הנוצרית מכל סיבה שהיא, עובר על איסור תורה של הזכרת שם ע"ז, שהרי לכל הדעות לאדם יהודי אסורה הנצרות, משום היותה ע"ז. כדבריו גם סובר הרב צבי יהודה קוק, אשר נוזף פעמים מספר, כמובא בספרו לנתיבות ישראל, בכותבי מאמרים אשר מציינים את התאריך הלועזי בכתביהם. לעומת דעה מחמירה זו, מובא בדברי הרב עובדיה, וכן בדברי הציץ אליעזר, שבמקום הצורך ניתן להשתמש בתאריך הנוצרי. הסיבה להיתר זה הינה, שבימינו לא רואים בו כלל תאריך עם אופי דתי, אלא תאריך אזרחי לחלוטין, בלא כל קשר לנצרות. אולם לדברי שניהם, כאשר הדבר לא הכרחי, אין להשתמש בתאריך זה, אלא בתאריך העברי המונה לבריאת העולם ע"פ מסורת ישראל. ע"פ דברינו לעיל, ניתן להבין מדוע לא ניתן להקל להשתמש בתאריך הנוצרי, ולהזכיר שמות כנסיות ושמו של אותו האיש, משום שמדובר רק בע"ז בשיתוף, זאת כאמור משום שע"ז בשיתוף, אסורה מכל וכל לאדם יהודי. לכן, כשם שאסור להזכיר שם של עבודה זרה שאינה בשיתוף, כך אסור גם להזכיר ע"ז שבשיתוף, וה"ה גם ביחס לתאריך הנוצרי. הציץ אליעזר מביא מספר אפשרויות המפחיתות את חומרת איסור השימוש בתאריך לועזי. לדעתו כאשר כותבים תאריך עברי לצד התאריך הלועזי, וכן כאשר כותבים ליד התאריך את המילה "למינינם", מותר להשתמש בתאריך זה בעת הצורך. עוד נחלקו הרב עובדיה והציץ אליעזר האם עדיף לכתוב בתאריך הלועזי את השם של החודש ולא את מספרו, שכך הספירה להולדת אותו האיש אינה ברורה, או שמא כיוון שהשמות של החודשים הלועזיים הינם לכשעצמם חלק מהעבודה זרה, וע"כ ראוי להימנע מלהזכירם, לכן עדיף לכתוב את מספר החודשים ולא את שמותיהם. מחלוקת זו אינה מוכרעת להלכה. לדעת שניהם, ראוי בכתבת השנים לציין רק את סיומת השנים, ולא לכתוב את כל המספר מהסיבה הנ"ל. כאמור לדעת כולם, כאשר הדבר ניתן ראוי להימנע מלהשתמש בתאריך לועזי. בימינו לאדם פרטי לצורך צרכים בירוקרטיים שונים, לעיתים אכן אין לו יכולת להשתמש בתאריך עברי. אולם גם הוא, אם יבדוק היטב, ייווכח שבמקרים רבים נעזר הוא בתאריך זה באופן שאינו נצרך. אולם בניגוד לאדם פרטי, מדינת ישראל כמדינה, יכולה ברצותה, וברצות מקבלי ההחלטות שבה, לעבור להשתמש בכל העניינים הפנים ארציים בתאריכים עבריים, ולחייב את כל מוסדותיה לעבור לשימוש בתאריך עברי. לכן מחויבים מקבלי החלטות לקדם חקיקה בעניין זה, וכן מחויבים אנשי הציבור לפעול ליצירת נורמות חברתיות, המקדמות שימוש בתאריכים עבריים. מעבר לאיסור השימוש בתאריך זה, אשר יש בו איסור דאורייתא כמובא לעיל, יש לראות בשימוש בתאריך העברי, חלק מתקומת ישראל, וכשם שלמדינתנו יש דגל, מטבע ושפה משלה, כך ראוי עוד יותר שיהיה לה תאריך משלה, בפרט שאי השימוש בו מהווה איסור דאורייתא וחילול ה' גדול מאוד.

5. איסור כניסה לכנסיות ומגזרים

איסור נוסף הרלוונטי מאוד בימינו, הנובע מתוך אותה הגדרה של הנצרות כעבודה זרה, לכל הפחות ליהודים, הינו איסור הכניסה לבתי ע"ז, ובכללם כנסיות, מגזרים וכדומה. הראשונים לומדים איסור זה מדברי הגמ' בע"ז, האומרת שאסור להיכנס לעיר שיש בה ע"ז, ורק אם הדרך

המובילה לאותה העיר, מובילה גם למקום אחר מותר הדבר. מתוך כך מובא בפירושו המשניות לרמב"ם, וכן נפסק להלכה, שאם לעיר שאינה משמשת רק לע"ז, אלא גם למגורים וכדומה, אסור להיכנס, כ"ש לבית ע"ז, ומובא בפוסקים שאפילו לחצר של ע"ז אסור להיכנס, בין אם מתנהל שם פולחן לע"ז, ובין אם לאו. ממילא ע"פ עקרונות אלו מסיק הציץ אליעזר ואחרונים נוספים, שאסור להיכנס לכנסיות מנזרים וכל דבר הקשור לנצרות, ואפילו רק ע"מ לראות את הנוף הנשקף מחלונות אותו מקום אסור, וכן הכניסה לחצר כנסיות וכדומה אסורה. הראשונים נחלקו בסיבה לאיסור זה. הריטב"א אומר, שהסיבה לאיסור זה, הינה אותה סיבה לשאר הדינים המובאים בגמ' בסמוך לדין זה- מראית עין. לכן, כשם שאסור להתכופף ע"מ לאסוף מעות בפני ע"ז, שמא יראה כמשתחוה לה, כן אסור גם להיכנס לבית ע"ז, שמא יראה כהולך לעבוד ע"ז שם. הסבר נוסף המובא בדברי הריטב"א הינו, שהאיסור הינו משום נתינת כבוד ויוקרה לבתי הע"ז, ע"י שנכנסים לתוכם ומתכנסים בהם, תהא הסיבה אשר תהא. נראה שההשלכה למחלוקת זו, בדבר טעם איסור הכניסה לבית ע"ז, הינה השאלה האם מותר להיכנס לכנסיות ומנזרים לצורך פיקוח נפש. לדעת הרשב"א הדבר אסור, משום שכשם שאסור לשתות מים ממעין העובר לפני ע"ז, אפילו אם ימות מצמא, משום שנראה כמשתחוה לע"ז, כך אסור להיכנס לבית ע"ז אפילו במצב של פיקוח נפש. לעומתו לדעת הרא"ש, אם ישנו חשש של פיקוח נפש, מותר להיכנס לבית הע"ז, ע"מ להציל נפשו. הרא"ש מתעלם לחלוטין, מהחיבור שעושה הגמ' בין איסור כניסה לבית ע"ז, לבין שתיה מהמעין, אשא בו אומרת הגמ' מפורשות, שאסור לשתות אף אם ימות בצמא. הרא"ש מביא בדבריו, שהסיבה שמותרת הכניסה לבית ע"ז משום פיקוח נפש, הינה מפני שאין בכך האדרת שמה של הע"ז. מדבריו עולה, שנוקט כטעם השני המובא בריטב"א לאיסור הכניסה לבית ע"ז, והוא האדרת שם העבודה זרה, הנובעת מכניסה מכובדת ואסיפות שונות המתבצעות בבית ע"ז. השו"ע פוסק כדעת הרא"ש, וסובר שמותר להיכנס לבית ע"ז בחשש פיקוח נפש. האחרונים מסבירים מדוע אין הכניסה לבית ע"ז דומה לשתית מים מהמעין, אשר בגין חיבור בין הדינים הללו העולה מהגמ', סובר הרשב"א, שטעמי האיסור בשני המקרים זהים. ע"פ דברים אלו עולה, שהשו"ע למעשה סובר, שיש לחשוש לאיסור, בכל פעם שמתגדל כבודה של הע"ז כתוצאה ממעשה של ישראל. ממילא מובן מדוע, כאשר אין כל צורך להשתמש בתאריך לועזי, אסור, אפילו לדעת המקלים בשימוש בתאריך זה, לעשות כן. נראה שהסיבה לכך לא נעוצה רק ברצון לחשוש למחמירים במקום שאין צורך להקל, אלא בכך שמעיקר הדין, כאשר אין כל צורך להשתמש בתאריך זה, ממילא יש בכך משום האדרת כבודה של הנצרות, שהרי למרות שאין צורך משמעותי משתמשים בתאריך שמקורו בהזכרת הע"ז הנוצרית.

6. המצווה להרוס בתי ע"ז בימינו

ע"פ דברינו, לפיהם כל היחס לנצרות בכל הקשור לאדם מישראל, הינו זהה לע"ז רגילה לכל דבר, לכאורה קיימת מצווה נוספת הרלוונטית מאוד בימינו, החוזרת מספר פעמים בתורה- לשבר את האלילים ובתי הע"ז. מכיוון שהמצווה מכוננת כלפי עם ישראל, אין כל יכולת להקל בדין זה, מצד העובדה שמדובר בע"ז בשיתוף. ממילא יש לברר מדוע איננו מקיימים מצווה זו, ומניחים לכנסיות רבות להתקיים ברחבי מדינת ישראל. לכאורה התשובה לכך ברורה, שהרי אנו אנוסים, ואיננו יכולים לעשות זאת אחרת יקום עלינו כל העולם הנוצרי למלחמה. אלא שמעבר לאונס ופיקוח נפש, אשר הינם סיבה לפטור מקיום מצוות בכל הדינים שבתורה, נראה שבדין שבירת בתי ע"ז ואליליהם, ישנו דגש נוסף המובא במדרש, לפיו המצווה אינה להרוס בלי התחשבות בתוצאת הריסה זו. מכך שהמדרש רואה לנכון לציין דין זה מעבר לפטור הרגיל בכל מצוות התורה במקום אונס, עולה כי לא רק שישנו פטור מלהרוס בתי ע"ז במקום אונס ופיקוח נפש, אלא שקיים איסור להרוס בתי ע"ז, אם כתוצאה מכך נאלץ לבנות את הע"ז שנהרסה בפאר רב יותר, וממילא יצא שכרנו בהפסדנו. באופן זה, לא רק שלא התקיימה המצווה בהריסת בתי ע"ז אלו, אלא אף נגרם כתוצאה מכך האדרת שמה של הע"ז האסורה כדברינו לעיל, ובנייתה ברוב פאר והדר ע"י יהודים אשר אסורים גם בע"ז בשיתוף. ממילא חילול ה' שיגרם כתוצאה מכך, הינו גדול מאוד. לכן ע"פ המדרש, ובהתאם למציאות בימינו, לא רק שאין מצווה לשבור ולשרוף כנסיות, אלא ישנו איסור לעשות כן, ויש בכך משום חילול ה'. אולם גם אם נעשה מעשה זה שלא כדין, אל לו לאדם הפרטי להביע צער על כך שנחרבה כנסייה, וכ"ש שאסור לנסות לגייס כספים, לצורך שיפוץ הכנסייה. בשו"ת דברי יציב מובא, שיש במעשים אלו איסור של האדרת הע"ז האסורה כדברינו לעיל. לדעתו יש בכך אפילו דין של ייהרג ואל יעבור, מדין אביזריהו דע"ז. כמובן שיש להביע התנצלות פומבית ע"י הגורמים הרשמיים של המדינה בשפה רפה, מכוח הצורך הקיומי בשמירת יחסים בינלאומיים תקינים עם העולם הנוצרי, ולמצות את הדין עם העוסקים במלאכת זו, שעשו למעשה איסור, ובגלל החילול ה' שגרמו ראויים לענישה, מעבר לצורך להראות כלפי חוץ את מיצוי הדין כלפיהם.

7. החמרה בדיני ע"ז בא"י יותר מבחו"ל

דין נוסף העולה מדברי הספרי, אשר דורש את החיוב המובא בפסוק להרוס את בתי הע"ז הינו, שהחיוב מהתורה לעשות כן קיים בעיקר בא"י, יותר מאשר בחו"ל. ע"פ דיברי הספרי נראה לתרץ קושיתנו לעיל. הגמ' והרמב"ם המובאים לעיל, הרואים בגויים העובדים ע"ז בא"י כאדוקים יותר בע"ז מאשר אחיהם שבחו"ל, אינם סוברים שכך בהכרח היא המציאות. שהרי כפי שאמרנו, היו תקופות שלא היו כלל עובדי ע"ז בא"י. אלא שמבינים הם, שהדין המובא ביחס לשבירת האילים ובתי ע"ז לפיו המצווה חמורה יותר בא"י מאשר בחו"ל, אינו עוסק רק בדין זה של שבירת בתי עבודה זרה, אלא הינו דין כללי, לפיו כל המצוות והאיסורים הנוגעים לע"ז בא"י, מקבלים תוקף חמור יותר. ממילא **ההשלכה** ההלכתית של הבנה זו הינה, שבכל הדינים העוסקים בע"ז, יש להחמיר בהם בא"י, ולא לסמוך על ההקלות המובאות בפוסקים, עליהם ניתן לסמוך רק בחו"ל, שם ניתן להקל קצת יותר במצבים שונים. ממילא יש להחמיר יותר בכניסה לכנסיות, מנזרים וכדומה בא"י, ואפילו לא להביט בהם כדברי הרמב"ם בפירוש המשניות, בנוסף יש להתרחק מהם ד' אמות כדברי השו"ע. כ"כ יש להחמיר יותר במסחר עם גוים נוצרים בא"י, וכ"ש להחמיר שבעתיים בכל היחס למסיבות הנעשות ע"י יהודים לציון השנה האזרחית החדשה, ובשאר אזכורים לא הכרחיים של הע"ז הנוצרית בארץ ישראל. בנוסף בא"י ובמדינת ישראל, אין לסמוך על ההקלות שנאמרו ע"י חלק מן הפוסקים ביחס לשימוש בתאריך נוצרי, אלא לנקוט ככל היכולת כדעת המחמירים, ולעשות ככל יכולתנו, להשפיע על מקבלי ההחלטות, לחוקק חוקים בדבר תיעדוף משמעותי של התאריך העברי בכל מוסדות המדינה ככל הניתן.

8. הגדרת האיסלם כע"ז בא"י ובחו"ל

ע"פ דברינו בדבר ההחמרה ביחס לע"ז בא"י, יש לצדד בא"י כדעת הראשונים והפוסקים, הרואים גם באסלם כע"ז מעצם היותה דת שלא מונהגת ע"י חכמי ישראל ותורת ישראל, למרות היותם מאמינים באל אחד ולא לסמוך על המקלים מפאת החובה להחמיר בכל דיני הע"ז בא"י יותר מאשר בחו"ל. לכן, כשאין צורך גדול, ראוי שלא להיכנס למסגדים בא"י, ולא לסייע בבנייתם, אם אין חובה לעשות כן מצד היחסים הבינלאומיים ההכרחיים לנו. כ"כ אין לתת יחס מעבר לנצרך, לחגיגה במוסדות המדינה הרשמיים, וכ"ש כשמדובר באנשים פרטיים. חריג אחד ניתן למצוא בדין זה ולומר, שניתן בלא חשש להתפלל בכל חלקי מערת המכפלה, גם באלו המשמשים בד"כ כמסגד. משום שמקום זה שייך לנו מאז אברהם אבינו, ואין כל יכולת לגויים באשר הם, להפקיע קדושת קברי אבותינו, ולהפכם למסגד, כנסייה או כל דבר אחר.